

Karel Burka, velký přčický mecenáš (1782/1783 – 8. 3. 1844)

O životě Karla Burky, významné osobnosti historie Přčice, části města Sedlec-Přčice, spolumajiteli přčického a uhřického panství v letech 1812 až 1830, nebylo známo skoro nic. Regionální literatura o něm téměř mlčí.

V knize „Okres sedlecký v Táborsku“ od Antonína Norberta Vlasáka z roku 1879 je o něm následující:

„Po smrti tohoto (myšleno 2. manžela) přikročila Johana Malovcova k třetímu sňatku manželskému s panem Karlem Burkou, měšťanem Pražským, a jemu polovici statku Přčického připsala. Karel Burka zůstane pro Přčici nezapomenutelným: roku 1818 přikročil k obnovení farního kostela, odstraniv z velkého oltáře nevkusnou parukovou řezbu dal celý oltář i s obrazem sv. Vavřince obnoviti, opatřil nové cínové svícný a lampy, nové dubové lavice i jiné potřeby, takže kostel mezi nejvládnější v okolí náleží. V městečku cítil se zvláště v suchém počasí nedostatek čisté vody; Burka zahradil potud pustý rybník «Pstruhový» zvaný, proto že se v něm za stara pstruhy chovaly, položený u paty rozsáhlého pohoří, tři čtvrtě hodiny od místa, do něhož pramenitá čistá voda vtéká, a odtud položil trouby až do městečka. I byla to radost nemalá a vše se sbíhalo když jednoho dne v měsíci červnu 1821 mimo nadání u prostřed náměstí veselý vodotrysk hojné proudy zdravé, pramenité vody občanům přiváděl.

Nejzáslušnější dílo Burkovo jest však kamenný 250 kroků dlouhý most o třech obloucích, v letech 1816 až do 1822 mezi Přčicí a Sedlci přes bařinatou louku s nemalým nákladem vystavený, dvěma sochami sv. Jana Nep. a sv. Floriana roku 1818 od sochaře F. Platzer v Praze zhotovenými, ozdoben.

Most Karla Burky na pohlednici z roku 1909, tak nějak vypadal, když byl postaven.

Avšak bezohlednými výdaji a nešťastně předsevzatými podniky uvedl Burka statky Přčice a Uhřice ve dluhy, tak že věřitele roku 1830 statky sekvistrovat dali. Manželce jeho, která dluhopisy spolu podpisovala, trpěn byl si- ce byt v zámku; když ale při novém roce 1835 pan Burka ji zde navštívil, vysazeny jsou dvře i okna u pokoje v němž bydleli, a on nucen byl, veda choť svou pod páží, ze zámku se vystěhovati, a hledati podruží v domě soukromém. V tom domě (č.5.) který náležel rodině pisatele toho článku, bydlela paní Burkova v okolnostech ne hrubě skvělých, jsouc však nicméně myslí boдрé, kojíc se nadějí, že se brzy zase vrchností stane, až do svátků velikonočních; zemřela 23. dubna 1835, i byla při chrámu Přčickém pohřbena v hrobce, kterou bývalý její úředník z vděčnosti sklenouti dal. Tak smutné skončení vzalo dědictví bohatého někdy Víta Malovce na Přčici!“

Další regionální historik Čeněk Habart ve svém rozsáhlém díle „Sedlčansko, Sedlecko a Voticko“ píše ve IV. dílu z roku 1941 o Burkovi obdobným způsobem, jen upřesňuje více stavbu mostu:

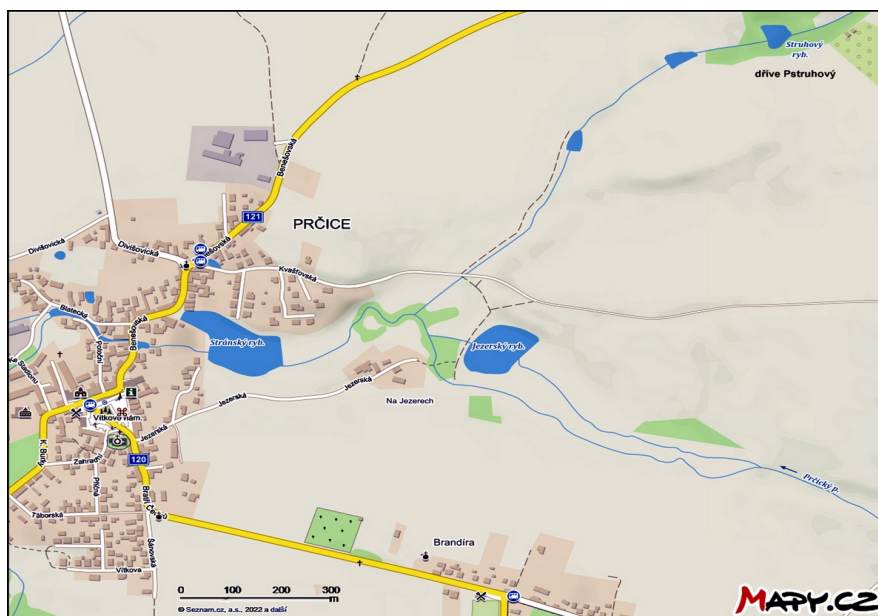
„Mezi Sedlcem a Přčicí rozkládaly se druhdy bažiny, přes něž vedla bídná cesta. Když se potok rozvodnil aneb bylo-li blátivo, nemohlo se tudy jezdit, ani chodit. Burka vystavěl tu 196 m dlouhý a 8.20 m široký most. Je to vlastně zděná a z lámaného kamene důkladně stavěná hráz se třemi klenutými průtoky. Základní kámen k mostu byl slavnostně položen r. 1815; stavba trvala do r. 1822. Ačkoliv při budování mostu pracoval poddaný

lid téměř napůl zdarma, přece stavba stála 60.000 zl. vid. měny čili 24.000 zl. ve stříbře, částka na tehdejší časy velká.“ Navíc ještě připomíná, že vodovod na náměstí „*vyúsťuje v úhledné kašně*“, z čehož vyplývá, že byla také postavena díky Burkovi. Současná kašna, krásně rekonstruovaná při revitalizaci náměstí v letech 2010 až 2011 nese letopočet 1891. Informace o vzhledu původní Burkovy kašny se nedochovala. Voda byla vedena dřevěnými troubami vydlabanými z kmenů stromů. Pole, kudy byly trouby vedeny, se nazývala „*trubácká pole*“ a jejich držitelé se o ně za různé úlevy a úplatu starali.

Kašna na přčickém náměstí na pohlednici z roku 1932

Významný znalec historie August Sedláček v XV. dílu svého jedinečného díla „*Hrady, zámky a tvrze Království českého*“ zhodnotil život a dílo Karla Burky jen jednou větou. „*Táž (myšleno Johanna) se provdala za Karla Burku měšťana Pražského. Ten ale statky velice prodlužil, pročež i prodány byly.*“

Mapa okolí Prčice ukazuje vzdálenost od rybníka Struhového (tehdy Pstruhového) na přčické náměstí. Mapy.cz

To je vše, co se dá běžně o Karlu Burkovi zjistit i v současnosti. Rozhodla jsem se to změnit, pátrala jsem v pražských matrikách a archivech, abych našla nějaké další podrobnosti ze života tohoto určitě zajímavého a zvláštního člověka, který obětoval jmění pro blaho svých bližních, což rozhodně nebyl v minulosti častý jev a není to běžné ani nyní. Navíc tehdy ti bližní byli jeho poddaní a on jejich práce mohl využívat jen ve svůj prospěch, pro rozmnožení statků a svou zábavu, bažinatá louka a nedostatek vody v létě pro občany městečka ho vůbec nemusely zajímat.

[illegible]

Několikaměsíční studium matrik se zpočátku zdálo neúspěšné, zápisy té doby jsou psané kurentem, což je novogotické kurzivní písmo používané u nás od 16. až asi do poloviny 19. století. Navíc jsou texty jen výjimečně psané česky, většinou německy nebo latinsky, a dost nečitelným rukopisem. Ale přece jen se něco podařilo najít, samozřejmě ne všechno, něco se už zjistit nedá, něco se možná ještě dalším studiem osvětlí. Rozhodně se však už nejde ponořit do Burkova myšlení a pochopit jeho konání, ale přece jen mohu jeho život osvětlit a tím trochu doplnit bílé místo regionální historie.

3

Tento rytíř vládl Prčici pevnou rukou dlouhých 44 let a zemřel 11. března 1769 ve věku 80 let. Antonín Norbert Vlasák stejně jako později Čeněk Habart píše: „*Malovec byl pravý despota, v počínání svém bezohledný, a k dosažení úmyslů svých používal prostředků nekalých a nepravých.*“ Jeho pýcha a zlá povaha se mu ale nevyplatily a ještě ke konci života se dočkal za své činy odplaty. První syn mu zemřel v necelých pěti měsících. Druhý syn, Hynek Malovec, pokračoval v jeho stylu, byl stejně zpupný a snad ještě více bezohledný. Sedláky na potkání bil a různě týral, až jednou potkal v úvoze cestou ze statku Proseč selský vůz, a protože mu rychle neuhnul, sedláka na místě zastřelil. Jenže to už šlechtici v polovině 18. století nemohlo jen tak projít, takže byl odsouzen za tuto vraždu zaplatit vysokou pokutu a další poplatky, možná byl i uvězněn.

*Zámek v Proseči, části obce Pošná u Pacova, kde se v roce 1689 Jan Vít Malovec narodil.
Foto L. Doubravová, 2021*

Moje babička, přičká rodačka, mi vyprávěla, že omšelý kříž bez nápisu severovýchodně od Prčice u odbočky staré, již neužívané cesty do vesnice Mrákotice, souvisí s touto vraždou, která se právě někde tam kus dál v úvozu, který byl od té doby již rozorán, stala. Kříž tam byl prý vztyčen na její paměť, nebo spíše jako pokání za ni. Někteří autoři uvádí, že k vraždě došlo blíže statku Proseč, možná se to tak stalo, ale jak se tedy povědomí o ní a jejím spojení s tímto křížem uchovalo v přičké paměti?

Janu Vítu Malovci nezbylo než na uhrazení synových pokut prodat většinu svých četných statků, nakonec mu zůstala jen Prčice a Uhřice. Jak Antonín Vlasák, tak Čeněk Habart píše, že Hynek Malovec musel Prčici opustit a zprávy o něm mizí. Já jsem však nalezla v přičké matrice číslo „05“ zápis o jeho úmrtí 8. ledna 1757 s uvedeným věkem 23 let, to ale nesouhlasí, protože podle data křtu, 29. dubna 1729, mu bylo 28. Popraven pravděpodobně nebyl, informace o tom by se asi dochovala, v zápisu je uvedeno, že zemřel zbožně v Pánu. Přestože regionální badatel Jiří Kofroň soudí, že jako vrah nemohl být uložen v kostele, v matrice je napsáno, že byl pohřben před oltářem sv. Jana Nepomuckého, který se dosud nachází v kostelní lodi napravo od hlavního oltáře. V těch místech uprostřed kostela před hlavním oltářem podle Antonína Podlahy byli ukládáni členové rodu Malovců. Tehdy před rokem 1898, kdy vyšla jeho kniha „*Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Sedlčanském*“, uvádí, že se tam nalézaly čtyři náhrobky, dva s čitelnými nápisy a dva tak sešlapané, že už nebyly čitelné. Do současnosti se dochovaly malovecké náhrobky tři, z toho jeden s nečitelným nápisem, který Jiří Kofroň identifikoval na základě předpokladu o nemožnosti vrahova pohřbu v kostele jako náhrobek Hynkova syna Jana Hynka Malovce z Malovic. Teď už se to zjistit nedá, ale může to být i náhrobek Hynkův.

*Kříž u staré cesty do Mrákotic,
foto L. Doubravová, 2021*

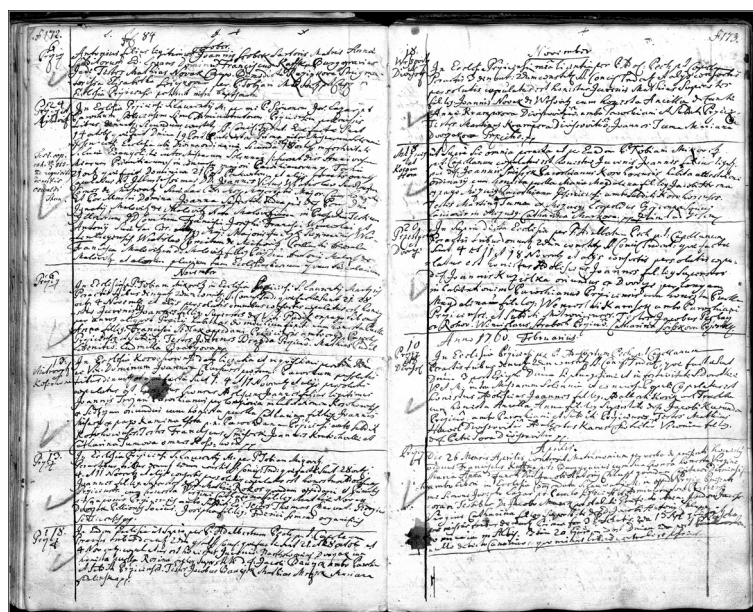

**Náhrobní kámen Jana Víta
Malovce rytíře z Malovic
v přčickém kostele,
foto L. Doubravová, 2019**

**Náhrobní kámen v přčickém kostele bez nápisu,
podle Jiřího Kofroně snad Jana Hynka Malovce
rytíře z Malovic,
foto L. Doubravová, 2019**

Hynek byl ženatý s Johannou Nepomucenou Annou Malovcovou rozenou z Malovic a Kosoře (pocházela z jiné větve rodu). Ze svazku se narodil syn Jan Hynek Malovec z Malovic, pokřtěný 19. ledna 1756 jako Joannus Baptista Ignatius Fabianus Sebastianus. Otec mu zemřel po roce a matka se v jeho necelých třech letech, 24. října 1759, podruhé vdala za Jana Víta hraběte Vratislava z Mitrovic. Už 2. srpna 1760 byl pokřtěn jejich první syn Jan Vít, druhý Jan Antonín se narodil v roce 1764 a roku 1766 dcera Marie Terezie. Ještě měli syna Rudolfa v roce 1768, který však po roce a půl zemřel.

Ukázka dvojlistu matriky Přerov 05

Podle mínění Antonína Norberta Vlasáka spolu žili na zámku v Nových Mitrovicích (přestavlecký zámek), avšak podle místa narození dětí pravděpodobně pobývali na zámku přčickém, což je také napsáno ve stati o rodu Vratislavů v „*Ottově slovníku naučném*“. Janu Hynkovi z Malovic dělal poručníka jeho dědeček Jan Vít Malovec a od jeho smrti v roce 1769 až do roku 1776 jeho matka. V roce 1776 skončila vláda hraběte Vratislava nad přčickým a uhřickým panstvím, Jan Hynek se pravděpodobně ujal svého dědictví. Roku 1781 se oženil a tady vstupuje na scénu budoucí manželka Karla Burky.

Jan Hynek Malovec rytíř z Malovic si 29. listopadu 1781 vzal za manželku Johannu Nepomucenu Josephu Olivovou, pokřtěnou 17. července 1761, dceru přeckého učitele Jiřího Olivy. Oženil se proti vůli své matky, která svazku nepřála, proto vyčkal zletlosti, kdy už mu v tom nemohla zabránit. Kdo byla ona Johanna? Rozhodně to musela být pozoruhodná mladá žena, když jako poddaná dokázala získat za manžela dědice panství, ale příběh se mohl klidně odehrát i jinak.

Jan Hynek jako syn odsouzeného vraha, i když zabil „jen“ poddaného člověka, asi neměl moc dobré vyhlídky na rovnorodý sňatek. Co když však Jan Hynek vzal osud do svých rukou, poohlédl se po okolí a vyhlédl si hezkou poddanskou dcerku? Tuto teorii možná potvrzují slova Antonína Norberta Vlasáka, který píše: „Týž (myšleno Jan Hynek Malovec) oblibil sobě dceru zdejšího učitele, Jiřího Olivy, a maje úmysl ji za manželku pojmouti dal ji přiměřeně vycvičiti.“

Ať už to bylo jakkoli, svatba proběhla a svazek musel být šťastný, protože se už za deset měsíců narodil syn Jan Malovec z Malovic, pokřtěný 21. září 1782 jako Joannes Baptista Matheus. Přestože o tom historici mlčí, průzkum přeckých matrik ukázal, že se ze svazku narodili ještě 2 synové. 19. srpna 1783 byl pokřtěn Josephus Bartholomeus a 7. září 1784 Carolus Borromeus Ernestus Ignatius. Život by se byl pravděpodobně odvíjel šťastně dál, kdyby nezasáhly zákeřné nemoci. Rok 1785 musel být pro Johannu Malovcovou nesmírně těžký. Nejprve zemřel 26. června téměř dvouletý syn Josef na „zahoření jater“, jak je uvedeno v matrice. Potom „2. září 1785 zemřel urozený a statečný rytíř p. Jan Ignatius Malovec z Malovic, pán na Prčici a Uhřicích, na souchotiny ve věku 29 let.“ A pak 27. října zemřel na kašel nejmladší chlapec Karel, který jen o dvacet dní překročil rok života. Jednalo se asi o černý kašel, protože v té době zemřely i další děti. Rodina zmizela a Johanna najednou zůstala sama s tříletým sirotkem.

Poručníctví nad zbylým synem vykonávala jeho babička, hraběnka Johanna Vratislavová z Mitrovic, která zemřela až roku 1799. O tom, jak se po smrti manžela odvíjel život Johanny, mlčí všechny zdroje. Pravděpodobně užívala získané postavení přecké vrchnosti a vychovávala svého syna jako budoucího dědice přeckého a uhřického panství. Janu Malovcovi však nebylo dopřáno ujmout se dědictví po otci. Jak píše Antonín Norbert Vlasák: „Jan Malovec z Malovic konal dne 14. září 1803 se svými druhy pod dohlídkou cvičitele tělocvik v panské zahradě skákající přes železnou žerď, na níž pro bezpečnost dřevěná hlava turkova byla napíchnutá. Po skončeném tělocviku odstranil mladý Malovec neprozřetelně řečenou hlavu a nešťastným skokem nabodl se na obnaženou žerď tak že po velkých bolestech v 47 hodinách skončil stár pouze 21 let; tímto smutným pádem vymřela větev Malovcův na Prčici po meči úplně.“

Nerozvážený čin mladého Malovce ukazuje, že asi dost po dědil hrdou povahu svých předků, děda a praděda, možná byl také rozmazlený nebo naopak svou matku neuznával. Během dlouhého bolestivého umírání učinil

závěť, ve které mimo jiné odkázal celý statek panskému kuchaři. Johanna s pomocí advokáta prokázala, že při psaní závěti nebyl již při zdravých smyslech, a královský apelační soud ji proto zrušil, panství bylo nakonec Johanně, ovdovělé Malovcové, přisouzeno.

Na paměť tragické smrti posledního Malovce byl postaven u zámecké zahrady kříž, který stál někde v místě, kde Zahradní ulice ústí do ulice Karla Burky, tehdy ještě obě ulice neexistovaly. V době, kdy byly založeny, postupně začal překážet dopravě, takže došlo k jeho přemístění blíže ke kostelu. Nyní se nachází u plotu nemovitosti na rozcestí ulic Zahradní a Příčné.

Johannu jistě smrt třetího syna zasáhla, avšak zdá se, že to byla silná osobnost. Situace pro ni jako pro neurozenou osamělou vdovu, majitelku panství, asi nebyla snadná, proto se již 16. dubna 1805 provdala v kostele sv. Jiljí v Praze za Franze Stöhra, c. k. mincmistra. Podle matričního zápisu to byl 56 vdovec, i když na ta čísla se asi nelze

Kostel sv. Jiljí, Praha – Staré Město,
foto L. Doubravová, 2020

Kříž na paměť tragické smrti
Jana Malovce z Malovic,
foto L. Doubravová, 2021

moc spolehnout, protože nevěsta „*Johanna paní z Malovic*“ má uvedený věk 42 let, ale tou dobou jí už bylo téměř 44. O jejich společném životě není nic známo. Regionální historici o druhém manželství Johanny nic nezaznamenali, jejího druhého manžela dokonce ani neuvádí křestním jménem, možná to jméno neznali.

Kdy přesně skončilo manželství s Franzem Stöhrem, jsem dosud nezjistila, matriční zápis o jeho úmrtí se mi zatím nepodařilo najít, ale v Archivu hlavního města Prahy je zachován jeho testament (AMP PPLIV-18852) sepsaný 25. června 1809, kde je Johanna jmenována jako manželka spolu s Franzovými dětmi asi z předchozího svazku. Podle datování listiny je jisté, že záležitost byla uzavřena 11. července 1812. Kdy Franz zemřel, z toho není patrné, ani jak dlouho po jeho smrti trvalo vypořádání testamentu. Nicméně je jisté, že ve stejném roce se Johanna provdala potřetí. A tady konečně vstupuje na přickou scénu **Karel Burka**.

Když jsem nenašla matriční zápis o další Johannině svatbě u žádného z kostelů tehdejší Prahy, jala jsem se zkoumat i kostely, které dnes do Prahy sice patří, ale tehdy ležely v samostatných osadách kolem Prahy. A tam jsem zápis našla. Johanna si Karla Burku brala v kostele sv. Fabiána a Šebestiána v Liboci, dnes je to Praha 6. Svatba se konala 11. srpna 1812. Ve svatebním zápise stojí, že pan Karel Burka, toho času majitel emfyteutického statku Veleslavín, si bere urozenou paní Johannu, pozůstalou vdovu po zemřelém panu Franzi Stöhrovi, c. k. mincmistrovi v Praze, majitelku statků Prčice a Uhřice.

Uvedený věk snoubenců byl překvapivý, Karlovi bylo podle zápisu 30 let a Johanně 45, což není pravda, ve skutečnosti již oslavila jednapadesátku. Už se nedají zjistit pohnutky, které Karla Burku k tomuto sňatku vedly, rozhodně byl mladý a asi velmi ambiciózní, avšak před více než 200 lety bylo 51 let už skoro stáří a potomka od manželky čekat nemohl. On jako majitel emfyteutického statku, což znamená, že měl statek jen propachtovaný, pronajatý, i když v tomto případě se jednalo o zvláštní dědičný pacht, si určitě finančně polepšil. Jak bylo už psáno výše, sňatkem získal polovinu přického a uhřického statku, což byl skutečný, připsaný majetek. Jenže se zdá, že to s Karlem Burkou tak jednoduché nebylo, protože se v dalším životě nechoval, jak by se v jeho situaci dalo očekávat. Získané jmění mohl klidně využít jen pro své potřeby, ale to on neudělal. Nicméně Johaniny peníze stejně utratil, sice z hlediska přických občanů chvályhodným způsobem pro zlepšení podmínek života v městečku Prčice, ale není jisté, jestli se to líbilo manželce. Možná chtěl být milostivou vrchností svým poddaným, on nešlechtic. Avšak asi při tom přestal počítat, přecenil své síly a finanční možnosti, pravděpodobně nevhodně investoval nebo poslouchal špatné rádce, zchudnout jistě nebyl jeho záměr, přesto se to stalo.

Prčický zámek v roce 1913, pohlednice

První zmínku o Karlu Burkovi jsem našla v „*Soupisu pražského obyvatelstva 1830 – 1949*“, kde se uvádí, že se narodil v roce 1783. Opakovaným důkladným průzkumem dochovaných matrik náležejících k jednotlivým kostelům tehdejší Prahy (Staré Město, Nové Město, Malá Strana a Hradčany) v rozmezí let 1782 až 1788 jsem našla jen jednoho Burku. V matrice u kostela sv. Mikuláše na Malé Straně byl 30. listopadu 1782 pokřtěn Josephus Carolus Andreas Burka, otec Josephus Burka a matka Marie Anna. Není to sice úplná shoda, ale vzhledem k tomu, že v jiných dokumentech je Burka uváděn jako pražský rodák a jiného jsem v uvedeném rozmezí let nenašla, je pravděpodobnost ztotožnění velká. Klidně mohl z nějakého důvodu přestat užívat své první jméno, třeba jen aby se odlišil od otce. Během svého dlouhého průzkumu pražských matrik jsem narazila na několik dalších Burků a Burkových různých křestních jmen, jejich příbuzenství je nejasné a teď už téměř nedokazatelné, avšak Burku se jménem Karel, alespoň na druhém místě, jen jednoho. Problémem se zdá být věk uvedený na úmrtním matričním zápisu, který nepochybnitelně lze s Karlem Burkou ztotožnit, posunuje totiž

jeho narození na rok 1787, ale musí to být chyba, protože v tomto roce se žádný Burka nenarodil. Jak jsem několikrát zjistila a v článku již uvedla, tehdejší matrikáři data uváděli nepřesně. Narození v roce 1782 souhlasí s věkem uvedeným ve svatebním zápise, v srpnu 1812 mu už táhlo na 30. Ve velkém rozporu není ani datum narození napsané v soupisu obyvatelstva, narodil se měsíc před začátkem roku 1783, což tehdy mohlo být zanedbatelné.

Jak a kdy se stal Karel Burka majitelem emfyteutického statku Veleslavín, jsem se nedozvěděla i přes pomoc pracovníků Národního archivu v Praze. Tento statek, v současnosti z jeho staveb zbyl jen veleslavínský zámek, patřil spolu s mnoha dalšími statky v okolí Prahy Pražskému purkrabství, které je prodávalo dědičným pachtýřům, tito mohli statky různě zvelebovat, rozšiřovat, přestavovat, prodávat, odkazovat i dědit a hlavně využívat výnosy hospodaření pro sebe, tedy s nimi mohli podnikat podle libosti, nesměli je však znehodnotit a museli platit Purkrabství každoroční pachtovné. Od roku 1797 byly převedeny za stejných podmínek do správy českých stavů a staral se o ně Zemský výbor království Českého.

*Zámek Veleslavín,
foto L. Doubravová,
2020*

Ve fondu „Zemský výbor II, signatura 28/200, inv. číslo 1262, karton 402“ se zmínka o Burkovi nachází prvně k roku 1805, kdy žádal o povolení k pokusům pro využití moučného prachu při výrobě pálenky. To byl jistě docela zajímavý a průkopnický nápad svědčící o jeho podnikavosti. Zřízení palírny mu bylo následně povoleno až 13. prosince 1819 s uloženým ročním úrokem 16 zlatých. Teprve na konci roku 1805 mu bylo 22 let, asi už navždy zůstane nezodpovězená otázka, jak se k tomuto statku v poměrně mladém věku dostal. Mohl si ho koupit, ale pak musel mít na nákup peníze, můžeme předpokládat, že buď od rodičů, či nějakého příbuzného, nebo mohl statek zdědit, předchozího nájemce se však zatím nepodařilo zjistit.

*Na výřezu z Císařského povinného
otisku stabilního katastru z roku
1840 v měřítku 1 : 2880 je vidět
statek uprostřed pod číslem 1.*

Veleslavínský statek má dlouhou historii, první je zmiňován v zakládací listině nedalekého břevnovského kláštera z roku 993. V roce 1420 přešel do majetku Pražského purkrabství. Obytná budova statku, barokní zámček, byla pravděpodobně vybudována mezi léty 1730 až 1750 zřejmě podle plánů samotného Kiliána Ignáce Dientzenhofera, kdy nájemcem byla šlechtična E. M. Oestérenová. Avšak již v roce 1759 statek se zámčkem kupují manželé Josef a Anna Náhlavští. Další nájemce se mi i s pomocí pracovníků Národního archivu nepodařilo najít. Je však jisté, že Karel Burka nájemcem byl a v zámku bydlel, což dokládá číslo domu na svatebním zápisu, které je Veleslavín 1 a toto číslo má současný zámek doposud. Pravděpodobně v zámku oslavili svou svatbu, protože se brali v kostele sv. Fabiána a Šebestiána v Liboci, který je odtud vzdálen necelé tři kilometry. Veleslavín tehdy spadal pod jeho církevní správu.

Původní kostel v Liboci, kde se Burkovi brali, pocházel pravděpodobně z románského období, jeho zasvěcení sv. Fabiánovi a Šebestiánovi je typické pro období od konce 11. století do poloviny 13. století. Podle poněkud nespolehlivého kronikáře Václava Hájka z Libočan měl být kostel založen dokonce už v roce 992 knížetem Boleslavem II., který následně ves s kostelem předal břevnovskému klášteru. Bohužel dnes už nemůžeme vidět kostel tak, jak ho viděli snoubenci, když k němu dojeli ze zámku v kočáře jistě doprovázeném dalšími kočáry svatebčanů. Starý kostel byl totiž v roce 1842 úplně zbořen a na jeho místě byla postavena novostavba, kterou zde můžeme vidět doposud.

Jak spolu Johanna a Karel žili, se už nedá zjistit. Jisté je, že se Karel vrhl do zvelebování poddanského městečka s velikou vervou, možná právě tím naplňoval život, přestože neměl potomky, kterým by své dílo předal.

O jeho původu a rodině se mi zatím nepodařilo nic dalšího zjistit. Josef Karel Andreas Burka měl nezpochybnitelnou sestru Annu Katharinu Theresii, narozenou v roce 1784, jiné sourozence ze stejných rodičů jsem nenašla. V „*Soupisu pražských obyvatel*“ jsou v uvedeném časovém úseku ještě zapsáni Johanna Burková, narozená 1785, a Anton Burka, narozený 1787, ale jejich matriční zápisy se mi přes veškerou snahu zatím najít nepodařilo a souvislost mezi nimi nelze doložit.

Antonín Krampera, měštický kronikář, ve své kronice zaznamenal bez uvedení roku, že: „*Lidkovice držel také Ant. Burka, asi bratr přčického Burky*“. Naproti tomu Jiří Úlovec ve své knize „*Ohrožené hrady, zámky a tvrze Čech*“ píše, že 11. srpna 1818 lidkovické panství zakoupila Barbora, ovdovělá Burková. Tady by mohla být logická souvislost, bratři mohli následovat jeden druhého. Ale zatím jsem nenašla jediný důkaz, že Karel Burka nějakého bratra měl. Nalezený Anton Burka, narozený 1787, žil ještě v roce 1836 a jeho manželka byla Johanna. Zajímavé je, že měštický kronikář znal sice křestní jméno, ale příbuzenství uvádí „*asi*“, takže to mohl být bratr, ale možná i jiný stupeň příbuzenství, bratranec, strýc a nebo jen shoda jmen. Na Malé Straně žil Anton Burka, jemuž se v rozmezí let 1774 až 1778 narodily 4 dcery, ale manželka byla Veronika.

Současný vzhled kostela sv. Fabiána a Šebestiána v Liboci, foto L. Doubravová, 2020

Pohled na Prčici na pohlednici z roku 1900

Jak dopadlo Karlovo hospodaření v Prčici, jsem už popsala slovy regionálních historiků. Veleslavínský emfyteutický statek dopadl stejně, asi během roku 1827 se všechny statky, jak veleslavínský, tak přecký a uhřický, dostaly do problémů. Byly na ně vyhlášeny konkurzy, oznámení o nich vyšlo několikrát na začátku roku 1828 v pražských novinách. Veleslavínský statek si zakoupili v exekuci 18. února 1828 manželé Johann Ferdinand a Eva Stuchlí.

Možná ten krach Karel Burka se svými velkorysími výdaji až tak na svědomí neměl. Ovlivnit to také mohla tehdejší klimatická situace země. Jak jsem zjistila v knize „*Velká kniha o klimatu Země koruny české*“, mezi léty 1820 až 1826 panovalo období s výrazným snížením srážkové činnosti, z toho poslední dva roky, 1825 a 1826, bylo mimořádné sucho. Bohužel dále následovaly roky srážkově vysoce nadnormální, nejvíce tehdy přšlo v letech 1828 a 1829. To se muselo nutně odrazit na zemědělství, asi se výrazně snížil výnos statků. Je docela možné, že kdyby se proti němu nespiklo počasí, Burka své výdaje ustál a do krachu všech statků se nedostal.

Prčici a Uhřice dali Burkovým věřitelé zabavit v roce 1830, oba statky se vším příslušenstvím zakoupil hospodářský rada Antonín Jan Oppelt v roce 1832. To jemu byla bývalá majitelka ve věku 71 let tolik na obtíž, že dal v lednu odstranit okna z jejího pokoje. Od něho si přecké a uhřické panství v roce 1835 zakoupil JUDr. Václav Hynek, říšský rytíř Eisner z Eisensteinu, za 166 800 zl., tento rod obojí držel až do roku 1924.

Karel Burka po krachu přeckého a uhřického panství odešel do Prahy, Čeněk Habart soudí, že se vydal shánět živobytí, protože jak je patrné, vysoká částka, za kterou byl majetek Burkových prodán, asi celá padla na uhrazení dluhů a jim nezbylo ani na pořízení odpovídajícího bydlení, což dokládá fakt, že Johanna zůstala odkázána na dobrodiní nového majitele panství a později skončila v domku poddaného. Z poddanského domku vyšla a nakonec se tam vrátila pravděpodobně mnohem chudší než na začátku.

Johanna zůstala v Prčici asi hlavně proto, že Karel nesehnal odpovídající bydlení ani v Praze. Možná oba doufali, že se Karlovi povede nějaký obchod a získá peníze na vykoupení alespoň části panství. Nicméně Johanna v roce 1835 ve věku 74 let zemřela a Karel Burka z přecké scény odešel nadobro.

Zápis o úmrtí Karla Burky jsem našla v matrice u kostela sv. Jindřicha na Novém Městě. Zemřel 8. března 1844, jen 9 let po své manželce, asi ve věku 61, i když v zápisu, jak jsem již uvedla, stojí 57 let. Stále si říkal statkář a zůstal vdovcem, zemřel na náhlou mrtvici, asi to bylo až podezřelé, protože pravděpodobně proběhlo nějaké šetření, po němž na zápisu zůstala poznámka, že za náhlé úmrtí nelze nikoho obviňovat. V zápisu také stálo, že byl pražský rodák. Na soupisu obyvatelstva má k roku 1843 uvedeno bydliště v čísle 1247. Toto číslo můžeme doposud najít v Revoluční ulici, otázkou zůstává, zdali je původní. Může být, údajně řada popisných čísel z velkého přechíslování v roce 1805 platí až dodnes.

V době úmrtí má ale Burka uvedeno bydliště v čísle 1230, které stále existuje, je v Jeruzalémské ulici vedoucí kolem kostela sv. Jindřicha, dnes tam však stojí Jubilejní synagoga. To není v rozporu, synagogu totiž postavili až v letech 1905 – 1906 na místě starého domu. Burka pravděpodobně v období svého pražského pobytu po smrti manželky žil jen v podnájmech.

Konkursöffnungen.

2690. Erh. 16. April.

Eröffnung des Konkurses

über das sämtliche Vermögen des Karl Burka, Besizers der Güter Prschitz und Uhřitz.

Von den k. k. böhmischen Landrechten wird durch gesetzmäßiges Edikt allen jenen, denen daran gelegen ist, anzukennt gemacht: Es sey über das am 9. April 1828, B. 10608 von den Eheleuten Karl und Johanna Burka, als Besizer der Güter Prschitz und Uhřitz überreichte Güterabtretungsgefeuch von dem Gerichte in die Eröffnung eines Konkurses über das gesammte im Lande Böhmen befindliche bewegliche und unbewegliche Vermögen des Karl Burka gesetzmäßig worden; daher werde Jedermann, der am ersten dachten Verschuldeten eine Forderung zu stellen berechtigt zu seyn glaubt, anmit erinnert, bis einschließig den 9. October 1828 die Anmeldung seiner Forderung in Gestalt einer förmlichen Klage wider den Vertreter der Konkursmasse J. U. D. Groß, welchem der J. U. D. Drusch als Substitut beigegeben wird, bei diesen k. k. böhmischen Landrechten also gewiß einzureichen, und in dieser nicht nur die Richtigkeit seiner Forderung, sondern auch das Recht, kraft dessen er in diese oder jene Klasse gesetzt zu werden verlangte, zu erweisen, als im Widrigen nach Verschließung des ersten stimmten Tages Niemand mehr angehört werde, und jene, die ihre Forderung bis dahin nicht angemeldet haben, in Rücksicht des gesammten im Lande Böhmen befindlichen Vermögens des Eingangs benannten Verschuldeten ohne Ausnahme auch dann abgewiesen seyn sollen, wenn ihnen wirklich ein Kompensationsrecht gebührte, oder wenn sie auch ein eigenthümliches Gut von der Masse zu fordern hätten, oder wenn auch ihre Forderung auf ein liegendes Gut des Verschuldeten vorgemerkt wäre, also, daß derlei Gläubiger vielmehr, wenn sie etwa in die Masse schuldig seyn sollten, die Schuld ungehindert des Kompensations Eigenthums oder Pfandrechts, das ihnen ansonst zu Statuten gekommen wäre, abzutragen verhalten werden würden. Wornach sich Jedermann zu achten, und vor Schaden zu hüten wissen wird; denn hierin besteht das für die k. k. Erblanden bestimmte Gesetz.

Prag den 9. April 1828. (1)

Oznámení konkurzu v pražských novinách na veškerý movitý a nemovitý majetek v rámci přeckého a uhřického panství, informace o termínu 9. října 1828, do kdy si mají věřitelé přihlásit své pohledávky.
Národní archiv Praha

V kostele sv. Jindřicha v Praze na Novém Městě se konal pohřeb Karla Burky. Foto L. Doubravová, 2020

V době jeho smrti už hřbitov kolem sv. Jindřicha nefungoval, od roku 1768, kdy josefínské reformy zakázaly pohřbívání uprostřed měst, se hlavním pohřebištem pro Staré a Nové Město pražské staly Olšanské hřbitovy. Takže je téměř jisté, že Karel Burka byl pohřben dne 10. března 1844 na II. Olšanském hřbitově. Ten byl k roku 1860 zrušen, ale nezlikvidován, stále jsou tam některé náhrobky zachovány. Mezi nimi jsem našla jeden s nápisem „*Ruhestatte der Familie Burka*“, na desce však žádný zápis týkající se Karla Burky není. Píše se zde o Aloisi Burkovi, pražském občanu, zemřelém v roce 1862 ve věku 73 let a Marii Burkové, rozené Knoblochové, manželce ředitele pivovaru, zemřelé v roce 1882 ve věku 39 let. Je však dost pravděpodobné, i když je to jen dohad, že pro pohřbení Aloise Burky a možná jeho snachy v době, kdy už se na tomto hřbitově nové hroby nezakládaly, byl upraven starý rodinný hrob a jméno již 18 let pohřbeného příbuzného bylo odstraněno. Na tomto dávno zrušeném hřbitově stále existují některé rodinné hroby, kam se pohřbívalo ještě v nedávné době. Avšak příbuzenské vazby Karla a Aloise se mi zatím doložit nepodařilo. Nevylučuji, že se jedná jen o shodu jmen, nicméně Karel Burka na tomto hřbitově někde pohřben byl.

*Hrob „Familie Burka“ na II. Olšanském hřbitově v Praze,
foto L. Doubravová, 2021*

Jméno Karel Burka v Prčici nezapadlo jako jméno rady Oppelta, už v roce 1938 přičtí občané a spolek rodáků uctili jeho památku pamětní deskou, která se nachází na podstavci sochy sv. Jana Nepomuckého na mostě. Píše se na ní následující: „*Tento most postavil svým nákladem r. 1816 – 1818 Karel Burka, majitel panství a šlechetný podporovatel Prčice. Spolek rodáků přčických 1938.*“ Přestože od té doby uběhlo už zase více než 80 let, jsme mu stále vděční, **radí se mezi nejvýznamnější přčické osobnosti.**

Ladislava Doubravová

Poznámka:

Jak jsem výše uvedla, našla jsem během svého pátrání i další osoby se jménem Burka nebo Burková, ale nebylo jich mnoho, celkem jen asi 20 v průběhu let 1780 až 1860. Je zřejmé, že toto jméno nebylo četné a není příliš časté ani v současnosti. V roce 2016 (další aktualizace nejsou na základě směrnice GDPR možné) žilo v České republice jen 47 mužů se jménem Burka, ale žen se jménem Burková bylo zaznamenáno více než dvakrát tolik, celkem 110. Muži jménem Burka nejvíce žili v Praze 9 a po 7 v Brně a Kralupech nad Vltavou.

*Pamětní deska Karla Burky
na podstavci sochy sv. Jana Nepomuckého
na přčickém mostě,
foto L. Doubravová, 2007*

Ženy Burkové překvapivě nejvíce žily v Karviné, v počtu 16, avšak nežil tam ani jediný Burka. Opravdu zvláštní je, že v celém Moravsko-slezském kraji žilo v roce 2016 bez jediného Burky 43 Burkových, nejvíce kromě zmíněné Karviné ještě ve městech Havířov, Třinec a Ostrava. Asi tam muži se jménem Burka měli příliš nízkou hranici dožití.

Karel Burka neměl legitimní potomky, jeho další příbuzní, jak už jsem psala, jsou zatím nedoložitelní, avšak je možné, že některý ze současných Burků nebo Burkových s ním nějaké příbuzenské vazby má.

Poděkování:

Děkuji za ochotnou pomoc řediteli Státního oblastního archivu v Praze, vrchnímu radovi PhDr. Danielu Doležalovi, Ph.D.

Dále pracovníkům Národního archivu v Praze:

- PhDr. et PhDr. Petru Maškovi, Ph.D.
- a Mgr. Pavle Lutovské.

Literatura:

CÍLEK Václav, SVOBODA Jiří, VAŠKŮ Zdeněk: *Velká kniha o klimatu Zemí koruny české*. Nakladatelství Regia, 2003

DVOŘÁK Otomar, SNĚTIVÝ Josef Pepson: *Utajené hrady a zámky, I. díl*. Nakladatelství ČAS, 2017

HABART Čeněk: *Sedlčansko, Sedlecko a Voticko, IV. díl*. Rukopis z roku 1941 upravil a vydal Alfaprint Sedlčany, 1994

KOFRONĚ Jiří: *Náhrobní kameny v přčickém kostele*. Sborník Český Merán, 7/2002, vydalo město Sedlec-Prčice

KOFRONĚ Jiří: *Prčický zámek a přčické tvrze*. Sborník Český Merán, 5/2000, vydalo město Sedlec-Prčice

Ottův slovník naučný, 26. díl. Vydavatel a nakladatel J. Otto v Praze, 1907

PODLAHA Antonín, ŠITTLER Eduard: *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Sedlčanském*. Praha, 1898

SEDLÁČEK August: *Hrady, zámky a tvrze království Českého, XV. díl*. Nakladatelství ARGO, Praha, 1998

ÚLOVEC Jiří: *Ohrožené hrady, zámky a tvrze Čech*. Nakladatelství Libri 2003

VLASÁK Antonín Norbert: *Okres Sedlecký v Tábořsku, nástin historicko-archaeologický*. Vydal vlastním nákladem u Fr. A. Urbánka v Praze, 1879.

Matriky: kostel sv. Jiljí – JIL 06

kostel sv. Jindřicha – JCH Z15

kostel sv. Mikuláš – MIK Z8

Veleslavín – 1812, VII. – 4

Prčice 04, 05 a 06

Měšetická kronika

©LadislavaDoubravova2021